

Scanlon om venner og fiender

//

//]]]]> //]]>

I et nytt og svært omfattende intervju i [The Utopian](#) utdyper Thomas Michael Scanlon grunnlaget for sin moralfilosofi og øvrige politiske tenkning. Samtidig plasserer han seg tydelig i de siste tiårenes filosofiske terreng.

Scanlon er en vår tids mest velansette moralfilosof. Tidlig i karrieren var han imidlertid mest opptatt av matematisk logikk og bevisteori. Det er likevel innenfor etikk og politisk teori, hvor han utviklet en kontrakttenkning i forlengelse av John Rawls' arbeid på feltet, at han har hatt størst innflytelse.

Han har publisert viktige arbeider om ytringsfrihet, likhet, toleranse, kontraktlover, menneskerettigheter, velferd, rettferdighet, såvel som om grunnleggende spørsmål innenfor moralteori.

Boken, [What We Owe to Each Other](#), ble utgitt av Harvard University Press i 1998. En samling artikler om politisk teori, *The Difficulty of Tolerance*, ble utgitt av Cambridge University Press i

2003.

I intervjuet, som er gjort av *The Utopians* Yascha Mounk, snakker Scanlon blant annet om den frie vilje, valg, straff, skyld, toleranse og liberalismens fremtid – såvel om sin egen barndom og intellektuelle utvikling.

Etter å ha utdypet forholdet til John Rawls og flere av sine læremestre og meningsfeller, får Harvard-professoren spørsmål om hvem som er hans intellektuelle motstandere eller fiender.

– Fiender? Vel, jeg antar at jeg brukte en del tid på å krangle med Robert Nozick, men jeg så ikke på ham som noen fiende i noen særlig grad – eller kanskje jeg gjorde det. Min første artikkel om kontraktualisme og utilitarisme var rettet mot konsekvensialismen.

– Jeg pleier å fortelle studentene mine at de, når de begynner på et kurs i politisk filosofi, om mulig, ikke bør identifisere seg med en eller annen posisjon og at de ikke studerer for å finne noen argumenter som skal beseire motstanderne sine. Du må jobbe med noe som til en viss grad får deg til å se muligheten av en annen stillingstaken. Spørsmålet er: hvorfor ikke nettopp den? Om en stillingstaken ikke appellerer til deg i det hele tatt, er det ikke noe behov for å forklare hvorfor. Da er det ikke snakk om et filosofisk spørsmål, men om noe annet.

– Når det kom til utilitarismen, eller konsekvensialismen, forsøkte jeg ikke nødvendigvis å beseire mine motstandere – selv om det hjelper å ha noen som kan representere de synene som du angriper. En av mine tidlige artikler, «Rights, Goals and Fairness», var i høyeste grad formet av det faktum at Peter Railton og Samuel Scheffler var Graduate-studenter ved Princeton da jeg arbeidet med den omkring 1975/1976. De sa stadig: «se, konsekvensialismen kan forklare alt det der». Den artikkelen er til en viss grad stilet som et Mill-lignende forsvar for rettigheter innenfor et grunnleggende konsekvensialistisk rammeverk.

– Jeg ble også interessert i spørsmålet om hvordan jeg skulle tenke om at noe kan være en rettighet fordi Nozicks bok og Judith Thompsons artikler utgjorde en del av vår felles diskusjon. Jeg tenkte jo at jeg ønsket å tro på rettigheter, men på den andre siden var denne ideen om at man bare intuitivt kunne vite hva rettigheter er heller ikke korrekt, slik jeg så det. Så jeg endte opp med å skrive denne artikkelen som et forsøk på å løse dette spørsmålet om hvordan jeg kan tenke om rettigheter og hvordan dette relaterte til konsekvenser, og så videre.

Hva var svaret ditt?

– Svaret mitt var at det å si at noe er en rettighet, er å si at det er et prinsipp som sees som nødvendig for å forhindre uakseptable tap av visse viktige verdier, og at det er en oppnåelig måte å gjøre dette på. Det er å se rettigheter som et prinsipp som vi delvis bør akseptere fordi det ikke på en uakseptabel måte forhindrer andre ting vi bør gjøre. Rettigheter, sa jeg, er grenser for

menneskets frihet til å handle, som rettferdiggjøres ved å være nødvendig for å fremme eller beskytte viktige verdier – men er også en oppnåelig måte å gjøre dette på.

– På mange måter tror jeg fortsatt dette.

Les hele intervjuet med T. M. Scanlon hos *The Utopian*. Fullversjonen finner du [her](#). En kortere versjon [her](#).